UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyanthea, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Polyantheæ Novæ Liber XX.

urn:nbn:de:hbz:466:1-97211

Visual Library

POLYANTHEÆ NOVÆ LIBER XX.

Z.

Zelotypia.

¶ DEFINITIO ET ETYMOLOG.

ZELOTYPIA Græca dictio eſt compoſita à ζῆλος, id eſt, æmulatio, & τύπος, id eſt, forma Hebr. *Kineah*, vide Zelus. Eſt autem ægritudo animi, ex eo proueniens, quod timeat, ne adſit alteri, quod cum nemine velit habere commune. *Secundum Chryſippum.*

¶ LOCI BIBLICI.

Zelotypia duplex: *Vna*, cum noſtri cauſa diligimus, ideoque ion poſſumus riualem pati: vt aſſentatores, qui in aulis principum egunt, nec principis commoda proprie quærunt, ſed quatenus um ſua ipſorum vtilitate ſunt coniuncta, ideoque id vnam ſolici ſtudent, vt cæteros, quantumuis principi vtiles arceant, quo vi elicet ipſi ex eo ſoli maiorem vtilitatem capiant. Hoc vero non ſt principem, ſed ſeipſum amare Itaque iſtorum amor tum eua eſcit, cum ſublata eſt illius cauſa, id eſt, cum ea eſt principis con litio, vt nullum commodum amplius ab eo expectent. *Altera* Ze otypia prorſus eſt illi contraria, cum amicos ipſos rei honeſtæ cau a in illis amandis ſpectamus: ideoque non modo ſoli nolumus lilgi, ſed potius quam plurimos ſinceros amicos illis cupimus con iliare, quod eorum commodis magis quam noſtris ipſorum dele emur, qui demum verus & honeſtus ac perpetuus eſt amor: illam Zelotypiam tribuit Paulus Pſeudoapoſtolis, *Gall.* 4. 17. vt qui ſui commodi cauſa Galatas diligerent, ideoque ſummo ſtudio niteren ur Paulum, vt riualem, excludere. Hanc vero ſibi tribuit, 2. *Co rinth.* 11. 2. vt qui rei honeſtæ cauſa Corinthios dilexerit, id eſt, non ucri aut gloriæ ſtudio, ſed Dei Zelotypia, vt ibidem appellat Zelo ypiæ lex, *Num.* 5. v. 14. 15. Zelotypia ſpiritualis bona, *Exemplum*: Paulus, 2. *Corint.* 11. 2. Zelotypia ſpiritualis mala, *Exempla*: Pſeu doapoſtoli, *Gal.* 4. 17.

¶ APOPHTHEGMATA.

C. Sulpitius vxorem ſuam repudiauit, quod aperto capite ædes egreſſa eſſet: Lex, inquiens, tibi meos vnius oculos præfinit, quibus formam tuam approbes, his ornamenta comparato, his eſto ſpecioſa, non aliorum oculis placens. *Eraſm. lib. ſexto apoph.*

Alphonſus dicebat, ita demum matrimonium tranquille exigi poſſe, ſi vxor cæca, maritus autem ſurdus fiat. Innuit autem fœmineum genus eſſe zelotypiæ obnoxium, & hinc oriri rixas & querimonias & rurſus marito moleſtam eſſe vxoris garrulitatem, qua moleſtia cariturus eſt, ſi fiat ſurdus. *Eraſm. libro octa apoph.*

Mulieribus innatus morbus Zelotypia. *Hiliod. lib.* 7.

¶ SIMILITVDO.

Chryſoſtomi. Rex quicquid aduerſus regnum ſuum putauerit totum verum æſtimat. Animus eius ſemper ſuſpectus eſt, regni zelo repletus. Dum omnia timet, omnia ſuſpicatur, facile credit, quicquid fuerit ſuſpicatus. Sicut vir ſi zelet vxorem, aut vxor virum, omnem auditionem turpem credit de illo, etſi non ſit auditio digna, & idonea vt credatur, tamen fidem auditionis zelus

¶ PROFANA EXEMPLA.

Idas & Lynceus, Aruernes & Apharei filii, pro Leucippi... bus Phœbe & Ilaira, aduerſus Caſtora & Pollucem prope Sp... dimicaruut: in quo congreſſu periit Caſtor: Polluci autem ... iumortalitas. *Theat. Zuing.*

Perſæ in amatoribus graui æmulatione præditi ſunt vt ... modo, qui appellauerit & attigerit regis pellicem verum e... propius in itinere præterlatus fuerit & prætervectus, qui... tantur plauſtra, capite luat. *Plut. in Artax.*

Excandeſcit *Catullus* in Gellium riualem, vt puellæ ſuæ ... Idem ægre fert, Gellium ſibi ob pulchritudinem à Lesbia ... tum, vbi ait.

Gellius eſt pulcher, quidni? quem Lesbia malit:
Quam te cum tota gente, Catulle, tua.

Circe venefica ægre ferens Scyllam Nympham a Glauco ... fontem (in quo ſe lauabat) infecit veneno, cuius virtute ... monſtrum marinum mutata eſt. *Theat. Zuing. fol.* 114.

¶ HIEROGLYPHICA.

Sunt qui per *Camelum Zelotypiam* ſignificent: propter... animalia reliqua, tempore, quo rei venereæ cupidine, vel ... tius incitata, geſtiunt, in ſuum tantum genus ſæuiunt: C... autem in hominem etiam atque in vnumquodque aliud an... feraſcit, & vſque ad eo ſibi timet ab omnibus: vt ſolitudine ... & id tempus ab omnium conſortio ſeparatus, ſolam fœmi... ſectetur. *Pier. Val. l.* 12. *p.* 117. *a.*

Zelus.

¶ BIBLICI LOCI.

ZELVS: *Primo*, ſignificat honeſtum illud & laudabile ... um, quo accendimur ad alicuius virtutes imitandas aut ... ſuperandas, ſine vllo tamen ipſius odio, 1. *Corinth.* 12. ... v. 1. 12. 39. 2. *Corinth.* 9. 2. *Gal.* 4, 18. *Tit.* 2. 14. *Secundo*, inuidia... uorem, *A.* 5. 16. & 7. 9. & 13. 45. & 17. 5. *Rom.* 13. 13. 1. *Corinth.* ... 2. *Corinth.* 12. 20. *Gal.* 5. 20. *Iac.* 3. 14. & 14. & 14. 12. *Tertio*, ... pro ſancta quadam zelotypia, quæ non proficiſcitur à ... odio, verum ab eorum amore quos non noſtri, ſed ipſorum ... cauſa amamus, 2. *Cor.* 11. 2. *Quarto*, pro ſui ipſius amore, cui ... ilia zelotypia prætexitur, *Gal.* 4. 17. *Quinto*, pro animi ... gnatione de iis concepta quæ indigne fiunt aduerſus eum qu... mamus, puta vel aduerſus homines nobis charos, 2. *Corinth.* ... *Coloſſ.* 4. 13. vel aduerſus Deum ipſum. Eſt autem hic zelus ... *Vnus*, nimirum, cum voluntatis Dei cognitione, ac vera in eum ... coniunctus, qualis eſt Chriſti zelus, de quo agitur, *Ioan.* 3. 17. ... qui commendatur, 2. *Cor.* 7. 11. & *Apocalyp.* 3. 17. *Alter* vero, qu... eſt ſecundum ſcientiam, & cœcus potius impetus ac furor dici... vt *Roman.* 10. 2. *Philip.* 3. 6. *Act.* 21. 20. & 22. 3. *Gal.* 1. 14. Hinc de... ſexta ſignficatio orta eſt; cum Ζῆλος ad ignis ardorem transfe... *Hebr.* 18. 27. zelus bonus & ſanctus commendatur, *Rom.* 12. 11.

Zelus, ζῆλος, Hebr. *Kineah*, a verbo *Kinne*, æmulatus eſt, ... uocauit, zelum habuit, vel ex inuidia, vel ex amore indignatus ... ægrè, tulit. Hinc ἀγανακτέω, indignor, ſtomachor. *Kanno*, ... æmulator, qui ægrè fert iniurias. Gall. *Ialoux*, q. d. *Zelous*, ... Zelo corruptus.

¶ PATRVM SENTENTIAE.

Si videris ethnicum vitæ temperatæ, & reliqua ... honeſtatis ſtudioſum ſupra te, tuum etiam ſtudium ...

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

...ſtuoſæ ficus quæ per caprifici vicinam vires ſuas ...fuſionem cohibens, melius ſuos fructus alit & pro... apud Ant. ſerm. de Zelo.

...gitare te malis videri præſtantiorem, ſed triſtare quod ſis ...erior. Nazian. apud eundem.

...acrimonia, cum ad pietatem acceſſerit zelum parit: zelus ...fidei præſidium eſt. Idem orat. 23.

...ima bene agendi ratio eſt, rerum honeſtarum commendatio. ...telum parit: zelus autem virtutem: virtus porro beati... hæc vero rerum expetendarum culmen eſt: ad quod om... ...agitatio tendit. *ibid.*

...prodeſt habere zelum Dei: & non habere ſcientiam Dei. ...antes ſe zelum Dei habere, ſacrilegi extiterunt in filium ...non ſecundum ſcientiam zelati ſunt: quia ignorantes Dei ...propriam (id eſt, quæ hominibus iuſtitia videbatur) ſtu... ...implere, cum vtique ipſos magis iuſtitiæ Dei, nempe Chriſto, ...conueniret. *Orig. in Epiſt. ad Rom.*

...elus ad vitam, & eſt zelus ad mortem. Ad vitam zelus eſt di... ...præcepta ſeruare: & amore nominis eius cuſtodire mandata, vt ...inees. *Amb. in Pſal.* 118.

...lus Dei gratia eſt, qui exquirit, qui ſuperuenit, qui ſe iuſti in... ...pectori. Zelus Dei vita eſt. Zelum Dei qui habent, omnes ſibi ...cos putant, qui ſunt hoſtes Dei, quamvis patrem, fratres, ſoro... ...*ibid.*

Zelo fidei populus gentilium vitam ſibi acquiſiuit æternam, ...negligentia atque deſidia Iudæorum populus amiſit. Popu... ...erat eruditus in lege, nullum fidei habebat ardorem. Con... ...zelus ad gentes, cuius tanta eſt gratia, vt electionis prærogatiuam ...vicerit, & eruditionis induſtriam ſuperarit. Denique zelus ...hendens populum ineruditum fecit eſſe meliorem. *ibi...*

Zelus charitas eſt: valida eſt ſicut mors charitas: durus ſicut ...zelus; Durus zelus quem nulla vincit huius vitæ illecebra, Du... ...ſicut inferi per quem peccato morimur, vt viuamus Deo. Angeli ...que ſine zelo nihil ſunt, & ſubſtantiæ ſuæ amittunt prærogati... ...niſi eam zeli ardore ſubſtentent. *ibid.*

Zelo vindicatur Hieruſalem, zelo Eccleſia congregatur, zelo fi... acquiritur: zelo pudicitia poſſidetur, ſed non ſolum locum Ec... ...cleſiæ zelare debemus, ſed hanc quoque interiorem in nobis do... ...m. *ibid.*

Audi quid ſit habere zelum, ſed non ſecundum ſcientiam. ...rantes, inquit Apoſtolus, Dei iuſtitiam: & vſuram volentes con... ...ere, iuſtitiæ Dei non ſunt ſubiecti. Si ergo ideo non ſecun... ...ſcientiam zelum Dei habent, qui ignorantes iuſtitiam Dei ...nt ſuam ſtatuere, qua ſe ex ipſis iuſtificant: ideo gratiam Dei ...nouerunt, quia gratis ſaluari noluerunt. *Aug. in Pſal.* 30.

Quis comeditur zelo domus? Qui omnia quæ ibi videt forte per... ...ſatagit emendare, cupit corrigere, non quieſcit. Si emendare ...poteſt, tolerat, gemit, non excutit de area granum, ſuſtinet pa... ...vt intret in horreum cum palea fuerit ſeparata, *idem tract.* 10. ...

...umquemque Chriſtianum zelus domus Dei comedat, in qua ...Dei membrum eſt. Non enim maior eſt domus tua, quam do... ...habes ſalutem ſempiternam. Domum tuam intras propter ...iem temporalem, Domum Dei intras propter requiem ſempi... ...am. Si ergo in domo tua ne quid peruerſum fiat ſatagis, in do... Dei, vbi ſalus repoſita eſt & requies ſine fine, debes pati quan... ...in te eſt ſi quid forte peruerſum videris. *ibid.*

Vnumquemque Chriſtianum zelus domus Dei comedat, Verbi ...a, vides fratrem currere ad theatrum, prohibe, mone, contriſta... ...zelus domus Dei comedit te. Vides alios currere & inebriari ..., & hoc velle in locis ſanctis, quod nuſquam debet: prohibe ...os potes, quibus potes blandire, noli quieſcere: tamen ſi amicus ...admoneatur leniter: vxor eſt, ſeueriſſime refrænetur: ancilla eſt, ...am verberibus compeſcatur, &c. *ibid.*

Zelum Dei habent, ſed non ſecundum ſcientiam, qui iuſtitiam Dei ignorantes ſuam conſtituere volunt. Vnde Paulus corruptus ...non habeo meam iuſtitiam. Illi volunt ſuam conſtituere, adhuc ...delectat in ſtercore iacere. Ego non habeo meam iuſtitiam, ſed ...m quæ eſt per fidem Ieſu Chriſti iuſtitiam ex Deo quæ iuſtificat impium. Tolle te, tolle inquam te à te, impedis te. ſi tu te ædificas, ...nam ædificas. *Id. de verb. Apoſt. ſerm.* 15.

Nihil vero tribulationi par: philoſophiæ mater eſt. Anna ſuam habens æmulam non eſt eam contumeliis perſecuta. Sed quid? ad Deum confugit: & orans, nec eius meminit, neque dicit quoniam il... ...mihi improperat, defende me, tam ſapiens erat mulier: erubeſca... ...mus viri, & quidem ſcitis quod zelo nihil comparatur. *Chryſ. hom. hom. 62. ad pop.*

Fortis zelus qui nunc in mente doctoris agitur, in die extremi iudicii inter eum & animam quam à vitiis zelatur teſtis eſt: vt &, ... ſi audire is qui docetur noluerit, doctor tamen pro zelo quem exhibet, de auditoris negligentia reus non ſit, &c. *Greg. in Ezech. hom.* 12.

Nullum omnipotenti Deo tale eſt ſacrificium, quale eſt zelus animarum. *ibid.*

Rectitudinis zelo, contra vitia accendimur. Phinees ante oculos deducatur, qui coeuntes gladio transfigens, caſtitati populum reddidit, & iram Dei iratus placauit. *ibid. hom.* 5.

Zelo domus patris Saluator impios eiecit de templo, zelemus & nos, fratres chariſſimi, domum Dei, & quantum poſſumus ne quid in eam prauum geratur inſiſtamus. Si viderimus fratrem qui ad domum Dei pertinet, ſuperbia tumidum, detractionibus aſſuetum, ebrietati ſeruientem, luxuria eneruatum, iracundia turbidum, ſi alio cuiquam vitio ſubſtratum, ſtudeamus, in quantum facultas ſuppetit, caſtigare: polluta ac peruerſa corrigere: & ſi quid de talibus emendare nequimus, non ſine acerrimo mentis ſuſtinere dolore, & maxime in ipſa domo orationis ne quid ineptum fiat, ne quid noſtram fraternamve orationem impediat, totis viribus agamus. *Beda in Ioan. cap.* 2.

Cum duo ſint beatæ contemplationis exceſſus, in intellectu vnus, & alter in affectu: vnus in lumine, alter in feruore: vnus in agnitione, alter in deuotione: pius ſane affectus, & pectus amore calens, & ſanctæ deuotionis infuſio, etiam & ſpiritus vehementi repletus zelo, non plane aliunde quam è cella Chriſti vinaria reportantur: & cuicunque cum horum copia ſurgere ab oratione donatur, poteſt in veritate dicere, Introduxit me rex in cellam vinariam. *Bern. in Cant. ſerm.* 49.

Importabilis abſque ſcientia eſt zelus. Vbi ergo vehemens æmulatio, ibi maxime diſcretio eſt neceſſaria, quæ eſt ordinatio charitatis. Semper quidem zelus abſque ſcientia minus efficax minuſque vtilis inuenitur: plerumque autem & pernicioſus valde ſentitur. Quo igitur zelus feruidior, ac vehementior ſpiritus, perfuſiorq; charitas, eo vigilantiori ſcientia opus eſt, quæ zelum reprimat, ſpiritum temperet, ordinet charitatem. *ibid.*

Zelus eſt feruor animi ad compaſſionem naturæ & vltionem culpæ & deuotionem gratiæ proni. Zelus itaq; vtiliter flagellat ſeruum, ſalubriter corrigit filium, ſolicite atque fideliter ſeruat coniugium: ſeruum vltione, filium compaſſione, coniugium deuotione. *Hugo in Ioelem.*

¶ Similitvdines.

Chryſoſtomi. Quemadmodum ſi quis infundat oleum ſuper ignem ardentem, magis creſcit incendium: Sic ardentem zelum Herodis, deluſionis opprobrium amplius excitauit. *in Matth. cap.* 4.

Theophylacti. Vt belua aliqua irritata, non ante ſæuire deſiſtit, quam aliquem arripiat, laceretque, & vorans expleat iram: Sic & ignis æmulatione ductus, & zelo ulciſcendi mandatorum transgreſſus, ob idque deſæuiens, quemcunque corripiat, depaſcitur ſemper. *in Epiſt. ad Heb.* 6.10.

¶ Biblica Exempla.

Zeli boni, *Exempla:* Moſes, *Exod.* 32. *verſicul.* 19.20. Phinees, *Numer.* 25. *verſi.* 7.8. *Macchab.* 2.45. Ioſuah, *Ioſ.* 7.24. Filii Iſraelitarum, 22. *verſi.* 11.12. *Iudic.* 20. *Ver.* 1.2.3. Elias, 1. *Reg.* 18, 21, 40, & 19.20, Iehu, 2, *Reg.* 10, *verſicul.* 16, 25, 27, Ezechias, 18, 4, Ioſias, 23, *verſic.* 6, Zacharias Ioiadæ filius, 2, *Paralip.* 24, 20, Eſdras, 9.3, Nehemias, *Nehem.* 13, 25, Mathathias, 1, *Macchabæor.* 2, *verſicul.* 23.24. Dauid, *Pſalm.* 69. 9, Ioannes Baptiſta, *Matth.* 3, 7, & 14, 4, Chriſtus, 21, 12. *Ioan.* 2, 15, Petrus, *Actor.* 5, 3, Stephanus, 7, 51, Paulus, 13, 10, & 17, 16 *Roman.* 9, *verſ.* 2, 3, 2, *Corinth.* 11, *Verſicul.* 2.29, *Galat.* 3, 1 & 4, 19, Barnabas & Paulus, *Actor.* 14, *verſ.* 13.14, Apollos, 18, *verſ.* 22, 23. Zeli indiſcreti, *exempla:* Ioſuah, *Num.* 11, *verſic.* 28, 29, Abiſai, 2, *Samuel.* 16, 9. Filii prophetarum, 2, *Regum* 2, *verſicul.* 15, 16, Ionas, *Ioan.* 4, *verſicul.* 1.2.3, Petrus, *Matth.* 16, *verſicul.* 21, 22, Diſcipuli, *Marc.* 10, *Verſicul.* 13, 14, Ioannes. *Luc.* 9. *verſi.* 49. Ioannis Baptiſtæ diſcipuli, *Ioan.* 3. *verſic.* 26.27, Principes ſacerdotum cum ſuis, *Actor.* 5, 17. Iudæi, 7, 57, & 13, 45, *Roman.* 10, 2, Paulus, *Actor.* 22, 3, & 26, *Verſ.* 9.10, *Gal.* 1, *verſ.* 13, 14, 1. *Tim.* 1. *V.* 12.13.

¶ Exempla Profana.

Plato vir ſummus, & Xenophon, haud expertes fuiſſe creduntur talis affectus. id indicio eſt, quod neuter alterius meminit vnquam: cum multa vterque ſcripſerit: ambo clari, & inter ſe alioqui noti, Socraticæque ſapientiæ ambo alumni. *Sabellicus, l.* 6. *c.* 9.

Bauius & Meuius ineptiſſimi poetæ, virgilio ſuam inuiderunt gloriam. De quibus ipſe. *Virg. in Bucolic.*

Qui Bauium non odit: amet tua carmina Meui.

Aſinius Pollio adeo fuit infenſus nomini Ciceronis, vt eius laudes audire nequiuerit. Nam cùm Sextilius poeta carmen hoc retuliſſet: *Deflendus Cicero, patriaq; ſilentia lingua*: Aſinius ea re permotus, audire vlterius noluit.

Hyarbita Maurus, dum Timagenem philoſophum inter pocula declamantem vellet imitari, & non poſſet, inuidia crepuit. *Hor. libr. 1. Epiſt.*

Rupit Hyarbitam Timagenis æmula lingua:
Dum ſtudet Vrbanus, tenditq; diſertus haberi.

Zodiacus.

¶ DEFINITIO ET ETYMOLOG.

Zodiacus, Græce ζωδιακὸς eſt circulus cœleſtis, in quo 12. ſigna ſunt, quæ ſol ſingulis annis percurrit. Latine ſignifer dicitur. Vide Etymol. triling. Lugdun. *pag.* 919. 920.

Aſtronomi circos ſeu circulos cœleſtes vndecim numerant, cælum ambientes. Hi circuli ſunt Lacteus, Zodiacus ſeu ſignifer, Æquinoctialis, duo coluri, duo Tropici, duo Solares, Meridianus & Horizon. *Macrob. lib. 1. in Somn. Scipion cap.* 15.

Circulus cæleſtis eſt linea ambiens Sphæram, ac veluti ſemitam faciens, per quam lumen vtrinque diſcurrit, & inter quam vagantium ſtellarum error legitimus coercetur. *Macrob. lib. 1. in Somn. Scip. cap.* 14.

Zodiacus *ſenſibilis* eſt circulus maior, obliquus, conſtans ſua latitudine, ſectus in duodecim partes ſeu ſidera, quæ vocantur Signa: vel in duas medietates, quarum altera dicitur Auſtrina, altera Septentrionalis: ſub quo ſtellæ erratilæ perpetuò mouentur. Huius obliquitatem nouiſſe, Plinius ait eſſe, rerum fores aperire, *lib. 2. ca.* 8. Hunc circulum prolixè deſcribit Manilius, lib. 1. ex quo paucos verſus lectori proponam.

Sed nitet ingenti ſtellatus Baltheus orbe,
Inſignemq; facit cælato lumine mundum,
Et ter vicenas partes patet, atq; trecentas
In longum; bis ſex lateſcit faſcia partes,
Quæ cohibet vario labentia ſidera curſu.

Horum verſuum ſenſum Manilii interpres eruditiſſimus Scaliger aperit, pag. 56. editionis Pariſienſis. Dicitur autem Zodiacus, Macrobio teſte, lib. 1. in Somn. Scip. cap. 21. à ſignis, quæ circa eum ſunt, ζῴδια Græcis, quaſi ſignifer. Aratus ἀπὸ τῶν ζώων, à figura animalium quæ in illo conſpiciuntur, videtur denominaſſe. Illa (diſticho comprehenſa)

Sunt Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo:
Libraq;, Scorpius, Arcitenens, Caper, Amphora, Piſces.

Fortaſſe Zodiacus ἀπὸ τῆς ζωῆς, à vita, quod ſol per hanc Cæli faſciam vectus lumen viuificum creaturis præbeat & ſit zoophoros, id eſt, non tantum ſignifer, verum etiam vitæ lator & dator, ut experientia conſtat. De eo Virgilius libro 1. Georg. & Ouidius. Metam. libro 2.

Sectus in obliquum eſt lato curuamine limes
Zonarumq; trium contentus fine, polumq;
Effugitq; Auſtralem, iunctamq; Aquilonibus Arcton.

Zodiacus, aſtronomis *imaginarius* dictus eſt circulus maior, obliquo meatu ambiens octauam Sphæram, & cum eadem mobilis, per propriis polis deſcriptus, ita vt & duobus locis Æquinoctialem interſecet ad angelos obliquos, tangatque vna parte tropicum Cancri, altera tropicum Capricorni in vno puncto: habens item longitudinem ſectam in duodecim ſigna, ſeu duas medietates, & latitudinem, tribus lineis parallelis comprehenſam, quarum media vocatur Ecliptica, diſtatque ab vtraque extremitate octonis graduum naturalis.

Soc.tis Jesu Paderbornæ.

Imaginantur autem hunc circulum ex motu ſolis præcipuè, quo ex meridie progreditur ad Septentrionem, quotidie ferè vnum gradum in hoc circulo abſoluens, & triginta diebus prope integrum ſignum percurrens. Dicitur obliquus, propter obliquum ſitum inter polos mundi. Nam altera eius medietas ad Arcticum, altera ad Antarcticum declinat: vt ſolis & lunæ curſus oſtendunt. Quo enim plures gradus in Septentrio... propius ad polum & nostrum verticem...

Imaginario illo autem ... ſenſibili aſtronomica ſchola vtitur, prop... quo ſtellæ fixæ ab occaſu ad ortum, iuxta ... grediuntur, ſuamque declinationem muta... ci, ſeruata eadem ſemper latitudine. Nam ... dines mundi ac poli mouentur, & puncta Æqui... ſtitiorum mutantur. Reliqua videat lector ſtu... nomos.

¶ SENTENTIAE POETICAE.

Virgil. 1.

Obliquus qua ſe ſignorum verteret ordo.

Ouid. lib. 1. Metam.

Sectus in obliquum eſt lato curuamine limes,
Zonarumq; trium contentus fine, polumq;
Effugit auſtralem, iunctamq; Aquilonibus Arcton.

Zonæ.

¶ DEFINITIO: ET ETYMOLOG.

¶ SENTENTIAE POETARVM.

Zona aſtronomis dicitur tractus Cœli vel terræ inter circulos parallelos, ex quinque, ab illis enumeratis, & inter mundi polos comprehenſus. In cæleſtes & terreſtres, zonæ coſmicæ diuiduntur. Quinque ſunt zonæ cæleſtes: duæ, Septentrionales, quarum vna περίσκιος eſt, altera ἑτερόσκιος: duæ meridionales, itidem vna περίσκιος, altera, ἑτερόσκιος: & vna inter... ἀμφίσκιος, eaque latiſſima. Vulgo hæ zonæ nomina à ... bus ſortitæ ſunt: quæ cum nullæ ſint in cælo, neque etiam ... immediatè ſimpliciterque proueniant aut excitentur, ... iſtis appellationibus vti maluerunt, quibus veteris, doctiſſimi ... vſi ſunt.

Tractus *Septentrionalis* periskerios, eſt tractus ille cæli, qui ... prehenditur inter polum mundi Septentrionalem, & ... cum circulum, qui quidem eſt idem cum tropico Solſtitiali ... ter parallelam diſtantem ab Æquatore gradibus 66. ſcrupulis ... catur Periskios, quia Sol, quando principium cancri ob... cum horizontem mouetur, & radios ita ſpargit, vt vmbras ... tractu circum circa in orbem proiiciat. Heteroskios verò, ... ille, cæli qui comprehenduntur inter tropicum Solſtitialem ... cticam zonæ periskiæ. Dicitur heteroskios, quoniam in ... radii ſolares proiiciunt vmbram meridianam in eam tantum ... di partem quæ ad polum ſpectat.

Tractus *Meridionalis* periskios eſt tractus ille, cæli, Septentrio... nali periskiæ oppoſitus, qui inter polum mundi meridio... circulum antarcticum continetur, qui quidem cum tropico ... li idem eſt. Sicut autem in Septentrionali illo tractu, vmbræ ... circa ſparguntur, Sole ingreſſo principium Cancri; ... ſito loco vmbræ circum vndique proiiciuntur, Sole ... malem obtinente. Zona meridionalis ἑτερόσκιος eſt ... ctus qui continetur intra tropicum brumalem & circulum ... cticum regionis periskiæ, in quo vmbræ Meridianæ ... teram mundi partem, verſus polum antarcticum, ... tur.

Zona ἀμφίσκιος eſt tractus cæli comprehenſus inter ... Solſtitialem & Brumalem, in quo vmbra meridiana ... latera proiicitur. Nam Sole ingreſſo Capricornum, vmbra ... na verſus Septentrionem proiicitur: eodem ingreſſo Cancrum ... bra Meridiana verſus meridiem ſpargitur. Medium hanc ... Æquinoctialis dirimit: quem cum Sol habet, nullam de ... nam vmbram proiicit. Vnde homines ſub Æquatore habitantes ... cuntur ἄσκιοι. Bis autem hoc illis accidit. Illis verò qui ſub ... habitant, ſemel tantum quotannis vmbræ perpendiculares ... dunt. Vide Strabonem in fine *lib.* 2.

De Zonarum differentiis *D. Baſilius homil.* 6. in ... dies longiſſimi ſunt, inquit, in quibus vmbræ cadunt ... mæ: & rurſus breuiſſimi ſunt dies qui vmbras ...

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

…iocritas. Quinqu[e] numero, duæ frigidæ, duæ tem-
…media ſub Æquatore, quæ Torrida vulgo dicta eſt.
…lib. 1. *Plinius lib. 2. cap.* 68. Macrobius & Geograph
…nt, vt & recentiorum qui de Sphæra ſcripſere, quos con-
…or ſtudioſus. Ingenioſus poeta de quinque Zonis cœleſti-
…rreſtribus, elegantiſſimos verſus nobis reliquit, 1. *libr.* Me-
…ph.

Vtq; duæ dextra Cœlum totidemq; ſiniſtra
Parte ſecant Zonæ, quinta eſt ardentior illis:
Sic onus incluſum numero diſtinxit eodem
Cura Dei, totidemq; plagæ tellure premuntur:
Quarum quæ media eſt, non eſt habitabilis æſtu.
Nix tegit alta duas, totidem inter vtramque locauit,
Temperiemq; dedit, mixta cum frigore flamma.

…or-
…s aiut

FINIS.